

JÄRFÄLLA KOMMUN

Trygghetsskapande program för Järfälla kommun 2016-2018

Dnr Kst 2015/503

Maj 2016

1. INLEDNING

Järfälla står mitt i en expansion som innebär att kommunen är bland de snabbast växande kommunerna i landet. Som en del i en snabbväxande storstadsregion finns utmaningar i att samtidigt se till att kommunen upplevs som en trygg plats i den förändring som nu sker. Undersökningar visar att en av de viktigaste faktorerna för invånarnas upplevelse av sin kommun som en plats att leva på är att man kan vara trygg i sitt närområde.

Järfälla har en målsättning om att skapa en tryggare kommun. Ett kommungemensamt mål för mandatperioden 2015-2018 har formulerats där det konstateras att *arbetet för en tryggare kommun ska präglade all verksamhet i Järfälla, och omfatta såväl förebyggande insatser som aktivt trygghetskapande åtgärder. Fler mötesplatser och ett rikare kultur- och fritidsutbud ska vara en grundbult i trygghetsarbetet.*

Till ovanstående målsättning har indikatorn *Järfällabornas upplevelse av trygghet och säkerhet* knutits. Målet mäts genom en undersökning av trygghet i det offentliga rummet, mot våldsbrott respektive mot inbrott i hemmet. Nämnderna i Järfälla har dessutom utformat målsättningar kring trygghet med utgångspunkt i det egna uppdraget. Detta program ska bidra till en förbättrad måluppfyllelse för målet om trygghet.

Det trygghetskapande programmet beskriver hur Järfälla kommun arbetar med att motverka otryggheten i kommunen. Trygghet är subjektivt definierat och utgångspunkten är den enskildes upplevelse av frånvaro av rädsla och otrygghet. I en kunskapsöversikt konstaterar kriminologen Anita Heber att trygghet är ett sammansatt begrepp¹:

Det inkluderar både tillit och säkerhet. En person upplever en känsla av trygghet om han eller hon har tillit till sina medmänniskor men också är säker och kan skydda sig ifall ett brott skulle inträffa. Samtidigt omfattar trygghet mer än bara de begreppen. Med trygghet menas vanligen också en avsaknad av rädsla, oro och risk.

Exempel på trygghetskapande åtgärder i kommuner kan ofta vara trygghet i den fysiska miljön såsom belysning på och utformning av offentliga platser. Det kan också handla om att se till att områden fylls med aktiviteter och liv, det kommunala räddningstjänstansvaret eller att se till att ungdomar har en vettig tillvaro. Kommunen har ett brett uppdrag i relation till Järfällabornas trygghet vilket också speglas i det kommungemensamma målet ovan.

En viktig del i det trygghetskapande arbetet är de brottsförebyggande insatser som görs. Med brottsförebyggande arbete avses insatser som syftar till att minska sannolikheten för brott. Programmet beskriver övergripande utgångspunkter, viktiga målgrupper och samarbetsparter samt strukturen för uppföljning av frågorna över tid.

---

¹ *En guide till trygghetsundersökningar – om brott och trygghet*, Anita Heber 2008

2. OM TRYGGHETSSKAPANDE ARBETE I JÄRFÄLLA

2.1. Utgångspunkter för ett brottsförebyggande arbete

Brottsförebyggande arbete handlar i grunden om att minska sannolikheten för att brottsliga gärningar uppstår. Ett sätt att beskriva nödvändiga förutsättningar för ett brott utgår ifrån att varje brott kräver tre komponenter²:

1. En motiverad förövare
2. Ett lämpligt objekt
3. Avsaknaden av social kontroll

Om någon av förutsättningarna ovan saknas faller också förutsättningarna för att ett brott ska begås. Ett brottsförebyggande arbete kan således innebära insatser som påverkar någon av de tre ovannämnda faktorerna.

Brottspreventivt arbete kan enligt en vanlig indelning beskrivas i kategorierna *social* respektive *situationell* prevention.

Den sociala preventionen utgår ifrån att minska motivationen till att begå brott hos personer. Det finns en rad faktorer som påverkar en persons benägenhet att begå brott: social eller ekonomisk marginalisering, tidigt misslyckande i skolan, drogmissbruk, dålig relation mellan föräldrar och barn, bristande impuls kontroll eller andra kognitiva problem för att nämna några. I en mening är därför stora delar av kommunens verksamhet till sin *effekt* brottspreventiv i meningen att utbildning, arbetslöshetsbekämpning, drogförebyggande och andra insatser som kommunen arbetar med kan förväntas minska sannolikheten för brott även om det primära *syftet* med den aktuella insatsen kan vara ett annat.

Den situationella preventionen riktar in sig på att förändra de situationer där brottslighet uppstår för att minska möjligheterna till brott. Målet kan både vara ett objekt eller en miljö där man har konstaterat att brottslighet ofta inträffar. En förbättrad belysning på allmän plats eller en samhällsplanering som riktar in sig på att skapa miljöer som försvårar brottsliga gärningar liksom skalskydd, kameraövervakning och lås är alla exempel på situationella åtgärder.

2.2. Utgångspunkter för det trygghetsskapande arbetet i Järfälla

Förebyggande arbete kan generellt beskrivas enligt tre parallella angreppssätt: generellt förebyggande arbete som riktar sig till samtliga Järfällabor, arbete som riktar sig mot identifierade riskgrupper och arbete som riktar in sig på individer som har konstaterats ägna sig åt ett oönskat beteende. Järfälla kommun ska bedriva insatser inom samtliga dessa områden för att motverka otrygghet.

Kommunens roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet präglas framförallt av tidiga insatser – inom skola, socialtjänst och via ansvaret för många av kommunens allmänna platser kan kommunen skapa förutsättningar för en trygg miljö för Järfällaborna. Arbetet med att förebygga brott och öka den upplevda tryggheten

---

² Faktorerna hämtas från den så kallade *rutinaktivitetsteorin* som formulerades 1979 av två amerikanska kriminologer.

behöver präglas av en helhetssyn där kommunala verksamheter och andra aktörer i lokalsamhället samverkar för att uppnå effekt.

Den mest prioriterade målgruppen för sociala brottsförebyggande insatser ska vara barn och unga i Järfälla. Studier har visat att ungdomar som begår så kallade *strategiska brott* – brott som ger en ökad sannolikhet för fortsatt kriminell bana – har ett sämre utgångsläge än andra ungdomar. Brottsförebyggande rådet har i en rapport³ konstaterat att

[...]De uppvisar oftare problembeteenden i unga år, har oftare skolproblem och förefaller i högre utsträckning ha etablerat ett kriminellt umgänge. Utöver detta delar de familjerelaterade problem, alkohol- och narkotikamissbruk och frånvaron av en organiserad fritid med övriga dömda ungdomar. Yttranden pekar också mot en förhöjd förekomst av neuropsykiatrisk problematik.

och

Utöver att dessa ungdomars brottslighet inte är begränsad till en eller ett fåtal brottstyper tillkommer alltså en ansamling av varaktiga riskfaktorer. Sammantaget talar detta för att brottsförebyggande insatser snarare bör inriktas mot ungdomarnas livsvillkor, behov, värderingar och val, än mot specifika brottstyper.

Det är också viktigt att ha ett brottsofferperspektiv på arbetet av två huvudsakliga skäl: dels innebär utsatthet för vissa brott många gånger ett stort personligt lidande för den som blir utsatt, dels talar studier för att de som blir utsatta för brott har en förhöjd risk för upprepad utsatthet för brott vilket innebär att stöd till brottsoffer kan vara ett effektivt sätt att förebygga nya brott.

Särskilda grupper i samhället som bör prioriteras i ett trygghetsskapande arbete är Järfällas äldre och människor med funktionsvariation.

För det situationella brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet handlar det förebyggande arbetet snarast om att minska tillfällena till brott som konstaterats ovan. Det innebär att fokus för denna typ av insats är platser eller objekt där risken bedöms vara större för att brottslighet ska ske eller otrygghet uppstår. Eftersom förutsättningarna kan förändras över tid behöver nya analyser göras av vilka områden som är mest angelägna att fokusera på.

2.3. Generell arbetsmodell för ett tryggare Järfälla

Vid framtagandet av programmet har olika andra exempel på brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser studerats. En arbetsform som har visat sig ge mycket goda resultat och som varit en av förebilderna för polisens nya modell för samarbete med kommunerna är den så kallade Söderandan. Utgångspunkten för arbetet är att skapa breda nätverk av aktörer som kan spela en roll i ett trygghetsskapande/brottsförebyggande arbete och att kunna använda dessa nätverk i de fall då problem rapporteras in. Nätverken bidrar såväl till att precisera problembilden som att ta fram tänkbara lösningar på problemet utifrån respektive aktörs horisont. De bidrar också konkret i lösningen av problem.

---

³ *Strategiska brott bland unga på 00-talet*, Brå 2011

Järfälla kommun ska ha en ledande roll i att ta initiativ till insatser som leder till ett tryggare lokalsamhälle. En viktig utgångspunkt för arbetet är att källan till otrygghet är föränderlig och att det därför är viktigt att kunna prioritera insatser löpande i takt med att omvärlden förändras. Det gäller såväl i den fysiska miljön som på internet. Det innebär därför att hot och kränkningar på nätet också ska tas i beaktande i detta arbete.

Järfälla kommun ska därför arbeta för att skapa ett brett nätverk av aktörer i lokalsamhället under namnet *Järfällaandan* som har förmåga att genomföra insatser som snabbt kommer till rätta med identifierade problem som relaterar till trygghet. Arbetet ska utgå ifrån att tillsammans med aktörer i lokalsamhället etablera en problem-bild för en särskild fråga för att sedan skapa en bild av vad respektive aktör kan göra på kort och lång sikt för att påverka situationen i önskvärd riktning. Därefter genomförs aktörernas insatser för att komma till rätta med problemet varefter insatserna följs upp för att kunna anpassas till rådande situation fram till att gruppen upplever att problemet har lösts.

Järfälla kommuns roll i det lokala brottsförebyggande arbetet blir därmed att agera sammanhållande länk för alla de aktörer som har intresse av ett tryggare lokalsamhälle. Kontaktytorna med lokalsamhället är en central del i arbetet eftersom det ofta är via dessa kontakter som problem som skapar otrygghet i lokalsamhället kan identifieras. Därmed är det viktigt att engagera många delar av lokalsamhället - polisen, räddningstjänsten, näringsidkare, föreningslivet, byggherrar samt andra aktörer i civilsamhället. Inte minst är det viktigt att inkludera äldreorganisationerna.

2.4. Trygghetspris i Järfälla kommun

Järfälla kommun vill synliggöra och uppmuntra goda insatser för en ökad trygghet i kommunen. För att göra detta ska ett årligt trygghetspris delas ut för insatser som enskilda eller organisationer gör som skapar en ökad trygghet i lokalsamhället.

3. ORGANISATION AV DET TRYGGHETSSKAPANDE ARBETET

3.1. Samverkan inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området

En förutsättning för att det trygghetsskapande arbetet ska fungera väl är, som har konstaterats, en god samverkan mellan olika aktörer inom den kommunala organisationen men även med andra aktörer i lokalsamhället. Polisen, räddningstjänsten, näringsidkare, föreningslivet, byggherrar samt andra aktörer i civilsamhället är alla viktiga i att motverka otrygghet. Samarbetet med polisen regleras i en gemensam överenskommelse där angelägna områden att prioritera för en given tidsperiod slås fast.

Det kommunala brottsförebyggande rådet (KBR) har en viktig roll att spela som en sammanhållande aktör. Det kommunala brottsförebyggande arbetet sker inom många nämnders verksamheter och ansvaret för genomförandet av brottsförebyggande in-

satser ligger alltså på den ordinarie verksamheten. KBR ska utifrån aktuella lägesbilder ge uppdrag om och stödja brottsförebyggande projekt, följa upp det arbete som löpande sker inom nämndernas ansvarsområden samt att agera remissinstans för frågor som handlar om brottslighet. Även övriga aspekter som bidrar till en tryggare kommun bör beaktas och ingå i det brottsförebyggande rådets arbete. Detta kan t ex handla om bortforsling av utbrunna bilar och avställda bilar på offentlig plats, tryggt och snyggt genom ökad städning i vissa områden osv.

3.2. Politisk organisation

Kommunstyrelsen ansvarar för att hålla samman det trygghetsskapande arbetet i Järfälla kommun. Det är kommunstyrelsen som har ansvar för insatser som syftar till att samordna kommunens och andra aktörers insatser inom området och därmed också ansvaret för att se till att en tillräcklig organisation för stöd och samordning finns. Kommunstyrelsen ska löpande inhämta en aktuell bild av läget inom området som utgångspunkt för att formulera insatser som är anpassade till en förändrad lägesbild. Kommunstyrelsen ansvarar därmed för att uppföljning sker av övriga kommunala aktörers insatser.

Alla nämnder i Järfälla har uppdraget att formulera mål och insatser för ett tryggare Järfälla med utgångspunkt i det kommungemensamma inriktningsmålet om trygghet. Nämnderna ansvarar för att planera och genomföra verksamhet som syftar till att förebygga brott och ökar tryggheten i kommunen. Nämnderna ska även rapportera sina insatser till det kommunala brottsförebyggande rådet och också säkerställa att nya analyser som leder till ökad trygghet görs inom respektive nämnds ansvarsområde.

3.3. Tjänstemannaorganisation

En välfungerande samverkan på operativ nivå är också viktig för att olika aktörer ska kunna få ut mesta möjliga effekt av det förebyggande arbetet. En samverkan finns idag inom flera områden i Järfälla, bland annat mellan kommunala förvaltningar, med polis och med frivilligsektorn. För att det trygghetsskapande arbetet ska fungera är det viktigt att denna utvecklas ytterligare efter behov som uppstår i det dagliga arbetet.

För att förstärka den operativa samordningen av det trygghetsskapande arbetet i vardagen ska en operativ trygghetssamordnare finnas. Samordnaren ska skapa nätverk av aktörer lokalt som kan arbeta problemorienterat och snabbt hitta lösningar utifrån respektive aktörs möjligheter att göra skillnad för ett tryggare Järfälla, men också samarbeta internt i organisationen för att hålla samman arbete för ökad trygghet.

En huvudsaklig plattform för samverkan på förvaltningsnivå kring den sociala preventionen bedrivs i samarbete under namnet SAMBU (Samarbete barn och unga) där barn- och ungdomsnämnden, kompetensnämnden, kultur-, demokrati-, och fritidsnämnden samt socialnämnden har antagit gemensamma riktlinjer för arbetet kring barn och unga i kommunen. Samarbetet har barn- och unga som primär målgrupp och syftar till att tidigt stödja dem som riskerar att fara illa. Samarbetet utgör en grundläggande plattform för samverkan på tjänstemannanivå i Järfälla kommun. Därutöver ska samverkansformerna utvecklas med stöd av bedömningar av vad som är behövligt med tanke på det lokala läget.

4. UPPFÖLJNING AV DET TRYGGHETSSKAPANDE ARBETET

En viktig utgångspunkt för ett framgångsrikt trygghetsskapande arbete är att insatserna löpande följs upp och även att utvärdering av vilka metoder som är framgångsrika sker. Förutsättningar för att kunna skapa ett tryggare Järfälla bygger på att löpnade ta fram en aktuell bild av hur otryggheten ser ut och att anpassa insatserna efter gjorda erfarenheter.

Nämnderna i Järfälla samt Järfällahus AB ska årligen rapportera sina trygghetsskapande insatser med koppling till programmet till det kommunala brottsförebyggande rådet samt lämna förslag till utvecklingsinsatser som kan ske inom området. Till detta underlag ska också en redovisning av aktuell statistik tillföras som beskriver såväl brottsutvecklingen som den upplevda tryggheten i kommunen i de delar som kan relateras till brottslighet. Efter diskussion i rådet ska en samlad rapport tas fram där insatser som syftar till att utveckla det brottsförebyggande arbetet i kommunen beskrivs. Rapporten ska godkännas av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har ett anslag för brottsförebyggande satsningar och har ansvar för att löpande se till att insatser görs för att stärka arbetet för ett tryggare Järfälla.

Det trygghetsskapande programmet ska gälla till och med 2018. Utöver de årliga rapporterna som beskrivs ovan ska uppföljning ske kring hur programmet har bidragit till tryggheten i Järfälla under denna tidsperiod.